

## תורת הגר"א מווילנא זצ"ל פרשת תזריע-מצורע [לבני חו"ל], תשע"ח

### 1) מסכת תרומות – פרק ח, משנה ד

יין של תרומה שנתגלה ישפך ואין צריך לומר של חולין שלשה משקין אסורים משום גלוי המים והיין והחלב ושאר כל המשקין מותרים כמה ישהו ויהיו אסורין כדי שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה:

### 2) שלחן ערוך - יורה דעה, סימן קטז, סעיף א

משקים שנתגלו, אסרום חכמים דחיישינן שמא שתה נחש מהם והטיל בהם ארס. ועכשיו שאין נחשים מצויים בינינו, מותר.

### 3) מעשה רב – אות צה

גלוי אסור אף שאין נחשים מצויים בינינו. והוא ז"ל נוהר מאד מאד בדבר.

### 4) סנהדרין דף כא:

ואמר רבי יצחק: מפני מה לא נתגלו טעמי תורה? שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם. כתיב "לא ירבה לו נשים", אמר שלמה: אני ארבה ולא אסור, וכתיב "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו". וכתיב "לא ירבה לו סוסים", ואמר שלמה: אני ארבה ולא אשיב וכתיב "ויתצא מרפכה ממפרים בושש וגו'".

### 5) שבת דף יב:

מיתיבי: לא יקרא לאור הנר שמא יטה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: אני אקרא ולא אטה. פעם אחת קרא ובקש להטות. אמר: כמה גדולים דברי חכמים, שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר!

### 6) שבת דף יא.

משנה. לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה - שמא ישכח ויצא, ולא הבלר בקולמוסו. ולא יפלה את כליו, ולא יקרא לאור הנר. באמת אמרו: החזן רואה היכן תינוקות קוראין, אבל הוא לא יקרא. כיוצא בו: לא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה.

### 7) מהר"ץ חיות (שם, דף יב:) [1805-1855]

גמרא אמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו לא יקרא לאור הנר. נ"ב שמעתי בשם הגאון מהר"א ווילנא זצ"ל דכוונתו במה שאמר כמה גדולים דברי חכמים דאמרינן (סנהדרין כ"א ב) מפני מה לא נכתבו טעמי המצות. מפני דראינו בשני דברים כתבה התורה סיבת המצות. ונכשל בהם גדול העולם וכו' אמר שלמה אני ארבה ולא אסיר ע"ש. ועי' סי' המצות להרמב"ם מל"ת שס"ה והנה במשנתנו נאמר סתם לא יקרא לאור הנר. בלי נתינת טעם וסיבה על איסור הקריאה לאור הנר. ואולם בברייתא מפורש הטעם דמפ"ז לא יקרא לאור הנר שמא יטה. ורבי ישמעאל בראותו סיבת האיסור. חישוב בדעתו אני אקרא ולא אטה. ולפני גדול כמותו לא נאמר האיסור. כדרך שאמר שלמה אני ארבה ולא אסיר. ולבסוף אחר שנכשל רבי ישמעאל. אמר כמה גדולים דברי חכמים היינו דברי חו"ל במשנתנו שאמרו סתם לא יקרא לאור הנר. ולא נתנו הסיבה על האיסור. כי ע"י נתינת הטעם היה מקום לר"י לטעות. ואם לא היו שם רק סתם היה איסור מוחלט בודאי. ולא היה ר"י מקיל לעצמו לעבור על גזירת חכמים ועי' סי' בחינת הדת להחכם מ' אליהו דלמדיגא. שכי' כעין זה. וז"ל כאשר לא נעשה המעשה תפסד גם הכוונה כאשר אמרו חז"ל שקרה לשלמה ע"ה. ודומה לזה באופן מה לרבי ישמעאל בשבת ע"ש. ואם אמנם כי

הפירוש נאות מאוד אכן בדברי הירושלמי פ"ק דשבת אי אפשר לפרש כן דשמה מבואר דר' ישמעאל אמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו לא יקרא לאור הנר שמא יטה ע"ש. ובע"כ צ"ל דלשון התלמוד בבלי מדוקדק יותר. ובירושלמי ט"ס במה שנזכר גם בדברי ר"י הסיבה שמא יטה...

**8 תזריע – פרק יב, פסוקים א-ג**

(א) וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֵשֶׁה כִּי תִזְרְעוּ וַיִּלְדָּה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כִּימֵי נִדַת דָּוְתָה תִטָּמָא: (ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בֶּשֶׂר עֶרְלָתוֹ:

**9 ספר נחמת יהודה – חלק שני, אגרא דפירקא, עמ' עו.**

ואגב אזכיר מה ששמעתי בשם ש"ב מרנא הגאון החסיד אמיתי אור ישראל וקדושו מהר"א מוילנא זלה"ה, בביאור הגמרא דשבת (קל, א): "תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה, דכתיב (תהלים קיט, קסב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', עדיין עושיין אותה בשמחה, וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות, דכתיב (במדבר יא, י) 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו', על עסקי משפחותיו, עדיין עושיין אותה בקטטה, דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא".  
 ואמר הגאון בדיוק לשון "ועדיין", על פי דברי הגמרא בנדה סוף פרק המפלת (לא, ב): "ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה, שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים".  
 הנה הטעם הנ"ל לא שייך האידנא, דמכח חומרא דרבי זירא (ברכות לא, א; מגילה כח, ב; נדה סו, א) "אמר ר' זירא בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים". והא קיימא לן דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם (אכמ"ל בזה), ומה גם לדידן דאין בועלין על דם טוהר וכידוע. והרי אביו ואמו עצבין, ומכל מקום עדיין עושיין בשמחה, ודפח"ח.

**10 עליות אליהו – מעלות הסולם, הערה יב**

ע"ד יודי כהן מוסרן ור' יהודה מנהיגין פ"ק דשבת ה"ב. וסיפור לי כה"ג ר' ישראל בסק' המ"ך דוילנא שהגיד לו הרב כהנא ק"י אדם ז"ל. אשר פ"א ישב לפני כהן הסודי כ"ע וגם תלמידיו הגדולים ישבו סביב לסולחנו בעש"ק וישאל להם כהן כ"ע אם סבינו להם שום לשבת כהקנות פזרה והסביבו התלמידים הלך לא עבן לנו כי אם אשה עזורה לנו והסביב להם כהן א"כ לא יכ"י מילה בשמיני וכו' בעל חיי אדם כרגע סבין ופזת ור' ד' סגנ' בנדה (ל"א) 'מ"ת אמרה תורה מילה לת' שלא יהיה כולם שמחים ואביו ואמו עצבים ע"כ. וכהיום הלא בטל הטעם ונענע הגאון בראשו כי לזה כיון ע"כ וע' במהרה"ש (סי' כ"ח) וע"ש בסנהדות מוסר"ן חיות לנדב שהביא מהמדרש טעם אחר למילה בשמיני: [ושמעתי לבאר בזה שבת (ק"י): כל מצוה שקיבלו ישראל מוסר"ן חיות לנדב שהביא מהמדרש טעם אחר למילה בשמיני: [ושמעתי לבאר בזה שבת (ק"י): כל מצוה שקיבלו ישראל

11) ספר רפואת הנפש – סוף פרק יד

וסיגים וסינופים עד אין שיעור . ובוה הענין שמעתי לפרש בשם הגר"א מוילנא זצ"ל גמרא שבת אמר ר"פ לית עניא טכלבתא ולית עתירתא טחזירתא ואמר בזה כי לכאורה לטאי מספר לנו זאת והלא דבריהם כגחלי אש . אך הביאור בזה כי באמת כל התורה טפי הגבורה נאמרה ועכ"ז אנחנו רואים כל הלאין שבחורה לא שוין הם כי יש לאוין שהעולם נזר בהם עד מאד כנון לאו לא לא האכלו חזיר אם רואה אחד בחבירו שאוכל חזיר יפרוש ממנו ולא ירצה להתחתן עמו ויבוש לדבר עמו ויש לאו חסור מזה הרבה וקל הוא בעיני האדם וכשחוק נחשב בעיניהם כנון לדבר לשון הרע או יאמר מה זאת ועמו ירצה להתחתן ולדבר עמו . וכדרך המליצה הוא כי הלאו של חזיר הוא לאו עשיר כי הכל יראים ממנו והלאו דלשוה"ר נקרא לאו עני שאין מי שירא ממנו . והנה אמרו רז"ל במס' פסחים כל המספר לשוה"ר ראוי להשליכו לכלבים . והטעם כי גם הוא דרכו חסיד

לנבוח ככלב וורו שאמר ר"פ לית עניא מכלבתא ר"ל לית לאו עני מלשה"ר ולית עתירתא טחזירתא ר"ל ולית לאו עתירתא מלא דחזיר . וכן הלאו דלא הנאף אם אחד יודע בחבירו שהוא נואף יהבייש לדבר עמו וכש"כ להתחתן עמו ויש ג"כ לאו דסדה ומשקל אפילו יודע בו שעובר על לאו זה יתחתן עמו כי לא נחשב בעיני אדם לעבירה וכאמת אמרו רז"ל קשה עונשן של סדות יותר מענשו של עריות רק זה הלאו עני וזה הלאו הוא עשיר . וע"כ יראה האדם להיות משביל בכל דרכיו ויפריש א"ע מענינים האלה ויעשה חשבון הגפש וכפרט בימי התשובה כנון ר"ח אלול ועשי"ת ויקיים סאמר רז"ל לעולם יהיה אדם ערום כיראה :

12) אמונה והשגחה – ליקוטי תורה מהגר"א

**אל יספר אדם בשבתו של חברו שמתוך שבתו בא לידי גנותו , פי' כשרוצה לומר לשון הרע על חברו אומר באמת יש**

**לו זה השבת וממילא משמע שהנשאר הו' לגנאי , חיש אל יספר בשבתו פי' באותו שבת שמתוכו יבא לידי גנותו :**

13) ירמיה – פרק ט, פסוק ז [קול יעקב – קהלת (להמגיד מדובנא בשם הגר"א)]  
 חץ שוחט (שחוט) לשונם, מרמה דבר; בפיו, שלום את-רעהו ידבר, ובקרבן, ישים ארבו.